

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Eendrödi Jela*

Cím: *Mentsük meg a Nemzeti Múzeumot*

Forrás: *Nemzeti Újság*

B.

1924. 6. 29.

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

708

Hely

Idő

"1924"

Személy

He

Mentsük meg a Nemzeti Múzeumot!

A Nemzeti Múzeum főigazgatójának sürgős felterjesztése a kultuszminiszterhez két iskola átengedését kéri múzeális célokra — Szörnyű állapotok a múzeumi épületben — Istállóban elhelyezett hírlapkönyvtár — Egerek, patkányok és baglyok a Néprajzi Tárban

„A helykérdés sürgős megoldása nélkül a Magyar Nemzeti Múzeum útja a biztos pusztuláshoz vezet“

(A Nemzeti Újság tudósítójától.) Több alkalommal megírta már a Nemzeti Újság, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum különböző gyűjteményeinek méltó elhelyezéséről gondoskodni s az egyre bővülő osztályok anyagának katasztrofális helyiséghiányát megszüntetni legsürgősebb kötelessége a kultuszkormányoknak. Legutóbb Hóman Bálint dr., a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója sürgős felterjesztést intézett gróf Klebelsberg közoktatásügyi miniszterhez a múzeum gyűjteményeit pusztulással fenyegető helykérdés megoldása s a Néprajzi és Természettudományi Társaságok elhelyezése tárgyában. E sürgős felterjesztéssel egyidőben a tudós főigazgató meghívta a budapesti sajtó tudósítóit, hogy ismertesse előttük a felterjesztésben foglaltakat s egyttal az ő kalauzolásával közvetlen tapasztalatokat szerezzünk valamennyien a Nemzeti Múzeumban uralkodó állapotokról.

Hóman Bálint dr. előadása

— Felelősségem teljes tudatában állítom, — mondotta a Múzeum főigazgatója — hogy a helykérdés sürgős megoldása nélkül a Magyar Nemzeti Múzeum útja a biztos pusztuláshoz vezet.

Figyelemmel hallgatom a tömör mondatokat, melyekben főviden összefoglalja Hóman dr. a kultuszminiszterhez intézett memorandum tartalmát. Már félszázaddal ezelőtt nyilvánvaló lett, hogy a Múzeum helyiségei elégtelenek, az igazgatók és különböző bizottságok egyre-másra jelentik a lehetetlen állapotokat a felettes hatóságoknak, de — csodálatos

módon — soha nem történik semmi. Szó van új épületek emeléséről, különböző helyiségek, vagy épületek lefoglalásáról, megállapítják hivatalosan már 1880-ban, hogy a könyvtár szűk, ugyancsak ebben az évben kimondják, hogy feltétlenül szükséges egy Természettudományi Múzeum építése, — de minden csak terv marad. Egyik memorandumot a másik után írja Szalay Imre dr., de csak 1922-ben jut eszébe a kormány, hogy a Néprajzi Múzeumnak megfelelő felket bocsásson rendelkezésre az ötödik kerületben. Ami 1880. és 1922. között történik, az mind csak memorandum, terv, megbeszélés, bizottsági szemle, igazgatói propezió. Egyik sem komoly és határozott mentőselekedet és a sok tévedés, halogatás másfél évtizedre megakasztotta a Magyar Nemzeti Múzeum fejlődését. Végre Klebelsberg Kunó gróf cselekszik, autonómiát ad a Nemzeti Múzeumnak, amennyire lehet: kellő pénzbeli támogatást nyújt, telket adományoz a Néprajzi Múzeumnak, az épület pályázatát is kiírja, de mindez már nem hozza helyre a sok mulasztást. A jelenlegi kultuszminiszter elődeinek kellett volna mindent megcselekedniök, most már eokkal sürgősebb a baj orvoslása, hogysem várni lehetne.

A raktárak annyira zsúfoltak már, hogy valóságosan hozzáférhetetlen a bennük felhalmozott anyag s így a sok kincs a kutatók és a közönség szempontjából teljesen értéktelen. Hóman Bálint dr. tehát két külön problémára osztja az elhelyezés kérdését: először a végleges elhelyezésre és másodsor a gyűjtemények biztonságba helyezésének sürgős

megoldást kívánó problémájára. Vagyis röviden: ki kell dolgozni a végleges elhelyezés és építkezés tervét és programját és minden állami és társadalmi áldozatkészséggel dolgozni kell annak gyors megvalósításán, de addig is

a Néprajzi Múzeum és a Magyar Nemzeti Múzeum három természeti tárat egybefoglaló Természettudományi Múzeum céljaira két sürgősen kijelölendő s a múzeumok rendelkezésének megfelelő iskolai épületet kér a főigazgató még ez év június harmadikára.

Hogy melyik iskolai épület legyen ez a kettő a sok közül, azt nem jelöli meg dr. Hóman. Nem akar szembehelyezkedni különböző kerületi érdekekkel. Határozzon az állam és a város, de gyorsan határozzanak, mert eljutottunk a beteg utolsó óráihoz. Ha két megfelelő iskolaépületet kapnak a múzeumi gyűjtemények, akkor a könyvtár és a régiségtár méltó elhelyezést nyer a régi épületben, de így is csak akkor, ha a múzeum padlását a régi stílus teljes építésével tartásával kétemeletes ráépítéssel helyettesítik, illetve bővítik. Kisebb költséggel és

fokozatosan is eszközölhető ez az átalakítás, tervei teljesen készen vannak, költségvetése is. A két iskolaépület átengedése és ez a ráépítés azután elégséges lesz ahhoz, hogy az új és végleges megoldásig a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményeinek sorsa és fejlődése biztosítva legyen.

Séta a Nemzeti Múzeumban

A rendkívül érdekes főigazgatói előadás után dr. Hóman Bálint és az osztályigazgatók kalauzolásával kórsétára indultunk a Nemzeti Múzeum épületében. Bevallom őszintén, azt hittem, hogy a főigazgató előadása már az ügy érdekében is sokszor túloz, a látottak azonban meggyőztek arról, hogy sok esetben nem

is használt eléggé élénk színeket. Évtizedek mulasztása züllesztett itt szeggenteljes porba és piszokba muzeális kincseket, lelkes, tudós embereket pedig gályarab-életre ítelt sötét odukban lácólva hozzá őket hivatásuk teljesítéséhez. Szentek ezek az emberek, hogy nem szöktek meg innen, hanem nagyszerű önfeláldozással teljesítik kötelességüket, szívják a port, turkálnak a piszokban és a szemük világát, a tüdejüket, a szívüket rontják, pusztítják munkaközben. Szerencse és áldás, hogy ilyen emberekre bízták azt a sok kincset, ami itt rejtőzik pincékben, sötét odukban, eldeszkázott kapualjakban, mert ezek az emberek hivatottan örködnék felettük még így is.

— *Botrány! Botrány! Botrány!* — hangzik minduntalan, valahányszor egy-egy ajtó feltárul és penésznek és piszoknak balkáni illata csapódik ki a kincseskamrából.

A pincében, mely tágas és szellős, van a lapidarium. Az ókori kő-leléték remekei szegélyezik a falakat. Hozzáférhetetlenek és láthatatlanok, mert előttük, közöttük, mögöttük butor-butor hátán. Remekbe faragott padok, csodaszép szekrények, berakott állványok, kecses asztalok, óriási ágyak, mindegyik valóságos műemkek, tágas termek közepén feldílitott emelvényre való műkincsek és itt rothadnak a pincében.

Beethoven, Liszt és Madách odui

Felháborító látvány az emeleten Beethoven és Liszt Ferenc zongorája, betolva egy deszkával elrekesztett folyosó-torkolatba. A zongordkon felhalmozott buto-

rok, egy-egy asztal ég felé fordított lábakkal, fiókos tükör, zenélő óra.

— Láthatják az urak, hogy nem póz, ha segítségért kiáltunk, mondja a Régiségtár igazgatója.

Hóman főigazgató már nyitja a másik ajtót.

— *Uraim, ez itt a Madách-szoba!*

Kettesével nézünk be az ajtónyíláson. Szűk és kis oduba látunk, benne a költő remek Bidermayer-butorai egymás hegyén-hátán, ülő vánkosok torony-szerűleg felhalmozva, a sarokban egy csodaszép tükör, hófehér fal közepére kellene akasztani áhítatosan. Itt porosodik és vakul ebben az oduban a tükör, minden kegyeletet nélkülözve, alatta asztalka, rajta egy állványos földgömb, teljes összevisszaság, zsúfoltság és rengeteg por mindenütt. Ilyen állapotok mellett igazán még ez a por a legkevesebb, amin csodálkozni lehet.

Itt-ott felbukkan egy-egy csodálatos öreg ember, mosolyogva bólint és szelíden félreáll.

— Bemutatom az uraknak *Bella Lajos* muzeumi őrt, — mondja a főigazgató. — *Ezerkilencszázhuszonháromban havi hatszáz korona volt a fizetése.*

Az öreg úr mosolyog, bólint és eltűnik. Elmertől rabcellájá sötétjében, amit évtizedek rettentő bünei és mulasztásai jelöltek ki számára boldog munkahelyül.

A különböző laboratóriumok szűk és fénytelen helyiségekben görnyedten dolgoznak a hivatalnokok. A bolthajtásos, alacsony, eredetileg közönséges lakószobáknak használt helyiségek egyikében emeletes könyvtárt szorítottak be kényszerűségből. Valóságos térdencsuszva lehet csak mozogni a vasárványok közt. Az éremtár: egyablakos szűk cella. Nem nagytás, ha azt mondom: akrobata-művészet kell ahhoz, hogy a keskeny résen, ami szekrények és asztalok közt itt közlekedésre még megmaradt, valaki is mozogni tudjon. A *Széchenyi könyvtár* tágas termek póttállványokkal zsúfoltak. A gyönyörű termek stílusát — a nyers berendezés is muzeális kincs ebben a terem-sorban — teljesen eléktelenítik a tubszufolt, toldott-foldott modern polcok, az össze-vissza, ideiglenesen beállított szekrények. *A Régiségtár anyagának* rendes elhelyezésére háromszor akkora területre van szükség, mint ami most rendelkezésére áll. *A könyvtári anyag:* közel kétmillió darab könyv. Egész emelet sor kellene, hogy megfelelő raktárhelyiséget kapjon. *A Néprajztár anyagának* hatvan százaléka hever hozzáférhetetlen zsúfoltságban, a rendkívül értékes családi levéltárak letétjeit pedig már teljességgel képtelenek elhelyezni a hivatalnokok. Segítségért kiált itt minden, legfőké a Hirlapkönyvtár, melynek egy része a boldogult *Schönherr Gyula* ládába csomagolt könyvtárával és a muzeumi könyvtár másodpéldányaival együtt egyik szomszéd palota istállójában penészedik.

Ida is átmegyünk a szellős, virágos Muzeum-kerten keresztül. Méltóságos, portás nyit kaput a herceg *Festetich*-palotában és idegenül néz a betolakodókra. Átmegyünk a palotaudvaron, feltárul az istállóajtó. *Nedves, penészes szag drad felénk.* Széles polcokon kötve és vastag kötegekben hevernek a hírlapok, a polcok közt szűk járók és a belső falon minden ilyen sikátor végén ott a *szalmás és zabos jászol.* Szégyen és gyalázat ez a helyiség. Valaki leemel az egyik ujságkötegről egy szürke, foszlós, bizonytalan penésztömeget. Tojásnagyságúra zsugorodott penészes papírrongy, egy ujság-oldal volt valamikor. Egér megrágtta, a nedvesség, a penész összeaszalta, szinte felismerhetetlen már, hogy mi volt.

— Ime, egy cikk, — konstatáljuk zord melankóliával s már megyünk is kifelé. Eleget láttunk.

A Néprajzi Muzeumban

Délután a Néprajzi Muzeum kerül sorra. A városligeti Iparcsarnokban van a Néprajzi Muzeum, jelenlegi állapotáról összegezzük a következőket: A helyiség padlásnélküli, esős időben ötven-hatvan helyen csurog keresztül a víz a tetőn, közvetlenül a szekrényekre és tárgyakra. Nagyobb záporok alkalmával — mint legutóbb is — a laboratóriumban a víz arasznyi magas, a raktárban pedig tenyérvnyi magasságban áll a víz. Az esőfelfogótálcák, dézsák és teknők, melyeket a mennyezetre függesztve, a szekrények tetején vagy a padlón nedves időben elhelyeznek, nem sokat használnak. Ha éjjel esik az eső, akkor hiába minden, mert reggelre minden elázik. A nedvesség mellett a por is rettentő veszedelme a Néprajzi Muzeumnak. A por ellen képtelenség itt védekezni, mindent vastagon belep s a takarítást követő napon már megint minden poros. És most szörny-

z Istállóban

szóra idézzük a hivatalos memorandumból a következőket:

„A Néprajzi Tárba az Iparcsarnok másik épület-részből a patkányok és egerek egész raja vándorol át különösen akkor, ha odaát már nincs mit enni. Az épületben tanyázó baglyok az egereket nem tudják kipusztítani, ellenben a szekrényeket és a tárgyakat összepiszkítják.“

Nedvesség, penész, por, patkány, egér, bagoly, — mi ez; micsoda szörnyűség, hogy egy muzeumi főigazgatónak ilyeneket kell írnia a felterjesztésében! Azok a haszontalan baglyok, hallatlan, fegyelmet kell ellenük indítani, hogy nem tudják kipusztítani az egereket. Hát nem világra szóló botrány, hogy a Néprajzi Múzeumban tulajdonképpen ezeket a baglyokat kellene tiszteletbeli muzeumi öröknek kinevezni, ha — az egereket jobban pusztítanák. Nem lehet itt, ezekben a helyiségekben semmin sem csodálkozni, de mindenesetre érdemes feljegyezni azt a frappáns feliratot, amit egy vasajton láttam *Bátky Zsigmond* igazgató ur szobája mellett. A felírás szövege így szól:

*Az ajtót tessék becsukni,
mert az egerek bejönnek!*

Azt hiszem, fölösleges többet írni a Néprajzi Múzeumban tett körsétáról.

Mindezek után azonban feltétlen meggyőződésünk, hogy *Klebelsberg Kunó* gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter 1924 június 30-án sürgős leiratban fogja értesíteni dr. *Hóman Bálint*öt, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatóját, hogy a kérvényezett két iskola-épület a Magyar Nemzeti Múzeum rendelkezésére áll.

Endrédi Dóra